

Bariéry občianskej participácie na lokálnej úrovni

Barriers to Citizen participation at local level

Projekt „Občianska participácia na lokálnej úrovni“
realizovaný v rámci OP Efektívna verejná správa. KÓD projektu: 314011K070

Vypracovala: Mgr. Gizela Brutovská, PhD.

Abstract

The paper is devoted to barriers to citizen participation at local level in Slovakia in the theoretical-empirical plane. The goal of the theoretical analysis is to identify barriers of an objective and subjective nature that are trashed in published research reports. In the empirical plane, we found out how mechanisms of preventing citizens' participation on the local level in Slovakia from the point of view of different identifying socio-demographic characteristics (gender, age, education, size of residence, employment sphere) will be determined. It will interpret the results of the research that was realized in Slovakia in 2010.

Key words: *citizen participation, social situation, objective barriers, subjective barriers*

Úvod

Význam občianskej participácie na lokálnej úrovni spočíva v tom, že obyvatelia si vytvárajú svoje najbližšie prostredie podľa vlastných potrieb, zároveň sa v tomto procese samy menia z ľahostajných a letargických na zodpovedných voči svojmu lokálnemu a sociálnemu prostrediu, a tak preberajú zodpovednosť za dianie vo svojom bezprostrednom okolí. Ide o proces, v ktorom sa „posamosprávňuje“ politická obec a „zosamosprávňuje“ sa občan. Je možné sa jej naučiť len aktívnou účasťou na rozhodovaní a spravovaní. Prepája osobné a skupinové záujmy (vrátane súkromných) so záujmom verejným. Verejné rozhodovanie je pritom nielen rozhodovaním za účasti verejnosti, ale aj rozhodovaním s verejnými dôsledkami a o verejných zdrojoch (Paulíniová, 2001). Samotná príležitosť zúčastniť sa na rozhodovaní, podložená platnou legislatívou, nemusí priamo viesť k reálnej občianskej participácii. V sociologickej teórii občianskej participácie rozlišujeme potenciálnu (virtuálnu) participáciu, t.j. deklarovанú vôľu a záujem obyvateľov participovať pri riešení problémov verejného záujmu na lokálnej úrovni, a eálnu, t.j. realizovanú participáciu. Pri posúdení miery disproporcie medzi reálnou a potenciálnou participáciou je dôležitý nielen spoločensko-historický kontext vývoja spoločnosti a stupeň rozvoja demokracie, ale aj vžitý vzor participatívneho konania a stupeň ekonomického rozvoja spoločenstva – lokality. Realitou v mnohých spoločnostiach je, že priemerný občan môže byť až cynický voči politike alebo apatický či neochotný participovať (Koryakov, Sisk, 2003). Ako uvádza Paulíniová (2001, s.14)...“napriek tomu, že zapojenie verejnosti je z formálneho hľadiska legislatívne zakotvené vo viacerých zákonoch dodnes nie ja na Slovensku vžitá a zďaleka nie je súčasťou politickej kultúry“. Koncept občianskej participácie mení vnímanie roly občana z pasívneho prijímateľa na aktívneho presadzovateľa zmien. Ralf Dahrendorf (2007), ktorý vymedzuje občiansku spoločnosť ako „spoločnosť príležitostí“ ako jedno z troch kritérií fungovania takejto spoločnosti uvádza aktívnu účasť príslušníkov občianskej spoločnosti na spoločných úspechoch celku. Participatívnosť lokálneho spoločenstva možno považovať za hodnotiace kritérium efektívnosti fungovania

samosprávy. Participačné prístupy dávajú značný prísľub pri riešení sociálnych problémov a budovaní komunitného kapitálu. Ich zavádzanie a uskutočňovanie sú však často brzdené ako zrejmy, tak aj latentnými prekážkami (Koryakov, Sisk, 2003).

1. Vplyv minulého spoločenského vývoja a súčasná situácia

V postkomunistických štátoch, vrátane Slovenska, bariéry aktívneho zapojenia jednotlivcov do rozhodovania možno rozčleniť z dvoch hľadísk, a to ako výsledok minulého vývoja spoločnosti a bariéry, ktoré majú svoj základ v súčasnosti. Bariéry vychádzajúce z minulosti možno spojiť predovšetkým s predchádzajúcim politickým režimom. „Opatrovnícky“ štát zanechal v myslení, návykoch a postojoch jednotlivcov predstavu paternalistických, autoritatívnych a centrálné štátom plánovaných aktivít (Landsiedel, 2003). Nebolo nutné vyvíjať vlastné aktivity resp. bolo to skôr považované za „protištátnu“ činnosť, ktorá bola trestná. Kusý (1991, s. 41) túto skutočnosť vyjadril slovami, „...je aj tak zbytočné angažovať sa v akejkoľvek rizikovej občianskej situácii, pretože tvojim partnerom je tu vždy štátna moc. Čím je táto štátna moc autoritatívnejšia, suverénnejšia, totalitnejšia, tým je to zbytočnejšie, pretože rozhodovanie spočíva tým väčšmi v jej rukách.“ Dôsledkom predchádzajúceho režimu je, že postkomunistický občan je vo vzťahu k neziskovému sektoru skôr organizačne pasívny a ľahostajný - čelí negatívnej spomienke nútenej organizovanosti a participácie (Rakušanová, Stašková, 2007). Možno ho prirovnať k Weberovskému „Gemeinschaft“ – tradíciou ovplyvnený spolieha sa pri riešení svojich problémov na štát a tradičné vzťahy (blízka rodina, známy). Siete priateľov a známych sú vnímané ako súčasť súkromnej sféry a sú rezistentné voči verejnej mobilizácii (Rakušanová, Stašková, 2007). Pretrváva značná dištancia medzi osobným a verejným, osobná sféra býva vnímaná v opozícii k verejnemu. Interakcia medzi týmito sférami je menej intenzívna, ako je tomu v západných demokraciách (Howard 2003).

Prvé sociologické sondy na komunálnej úrovni, realizované po prvých komunálnych voľbách signalizovali, že „obyvatelia nereflektovali systémové zmeny reformy verejnej správy, obyvatelia nerozlišovali medzi štátnou správou a samosprávou. Dominantnú úlohu zohrávala politická rovina, lokálna politika bola odrazom celkovej spoločensko-politickej atmosféry, v ktorej stranícke prístupy vytlačili občianske, a politické súperenie nahradilo občiansku spoluprácu. Zvyšovanie zastupiteľskej demokracie nad participatívnou demokraciou malo za následok, že aj riešenie praktických problémov, ktoré sa týkalo skvalitňovania sídelných podmienok obyvateľov a zvyšovania kvality sídelného prostredia, prebiehalo na báze politických záujmov a ich súperenia o moc. Aj dôsledkom takýchto postupov sa prehĺbovala nedôvera občanov k svojim zvoleným zástupcom v orgánoch samosprávy. Dôležitú úlohu bariér participácie zohrávajú reziduá štátneho paternalizmu, ktoré sú určitým spôsobom modifikované aj na orgány územnej samosprávy, rozšírená korupcia a klientelizmus vo verejnej správe, byrokratizácia verejnej správy, veľmi nízka úroveň právnej istoty, nadmerná sociálna a politická polarizácia s následnou atomizáciou sídelných spoločenstiev, nedostatočná informačná nasýtenosť obyvateľov, neznalosť participatívnych podmienok a možností“ (Strussová, 2007, s. 94).

V druhej etape sociologických výskumov po roku 1997 boli zaznamenané určité zmeny v prioritách participačných vstupov. „Obyvatelia prejavujú vysoký stupeň potenciálnej participácie, t.j. ochoty podieľať sa na riešení problémov obce. Táto ochota sa prejavuje viacerými spôsobmi: časť obyvateľov je ochotná vždy pomôcť, iní sú ochotní len v niektorých oblastiach a časť obyvateľov je ochotná zapojiť sa len do riešenia tých problémov, ktoré sa dotýkajú ich bezprostredných záujmov“ (Strussová, 2007, s. 95). Tento trend bol a je navyše posilnený takými faktormi ako sú sekularizácia a urbanizácia. Sídelná štruktúra je výrazne štrukturovaná, kvantitatívne diferencovaná, kvalitatívne heterogénna a regionálne rozdiely sa neustále zväčšujú. Z tohto dôvodu už nie je možné o bariérach občianskej participácie na lokálnej úrovni hovoriť všeobecne, bez zohľadnenia týchto špecifik. Existujú rôzne bariéry občianskej participácie v malých obciach, v malých mestách a vo veľkých mestách a to navyše ešte vzhľadom k ich ekonomickej prosperite alebo opačne zaostávaniu. Je však možné badať kvalitatívny posun smerom k zvýšenej spolupráci na horizontálnej úrovni s aktívnejšou účasťou občanov, vytváranie rôznych foriem združení v rámci neziskového sektora a partnerstiev na lokálnej úrovni. Viaceré sociologické výskumy poukazujú na skutočnosť, že bariéry občianskej participácie na lokálnej úrovni úzko súvisia s dôverou v lokálnych politikov. Oproti tomu posilňovanie participácie občanov na spravovaní vecí verejných napomáha obmedzovaniu korupcie. To však predpokladá zo strany občanov osobnú aktivitu, čo však priamo viaže s mierou v akej si občania osvojili svoje práva a možnosti, do akej miery reflektujú svoje „lokálne“ potreby, predovšetkým však ako sú schopní ich verejne komunikovať a následne uplatniť.

Bariéry participácie na lokálnej úrovni, ktoré sú podmienené súčasným vývojom spoločnosti, možno rozdeliť na bariéry objektívnej povahy a bariéry subjektívnej povahy.

Bariéry objektívnej povahy sú spojené so sociálnou a politickou nepružnosťou. Sú buď výsledkom pôsobenia „zhora“ (autor politiky) alebo „zdola“ (občania). V tejto súvislosti Kathlene a Martin (in: Kráľová, 2009, s. 168) rozoznávajú:

- limity na strane garanta (autora) politiky:
 - nedostatok zhody v oblasti cieľov občianskej participácie
 - záujmy legitímne poverených subjektov a ich kolízia so záujmami občanov
 - hodnota verejnej mienky
- limity na strane občana:
 - možné náklady alebo úžitky
 - prístup k oficiálnym alebo technickým informáciám

Podľa Pauliniovvej a Mikovej (2001, s. 9) „to, či vôbec, a akým spôsobom sa občania zapoja do verejného rozhodovania, do veľkej miery závisí od authority, ktorá má kompetenciu v danej otázke rozhodnúť. Autorita sama rozhoduje, či využije techniky zapájania verejnosti iba na to, aby vytvorila dojem otvorenosti a legitímnosti, alebo bude skutočne otvorená a názory občanov bude rešpektovať.“ Ide o bariéry, ktoré môžu vytvárať lokálne authority so strachu pred odporom verejnosti (odlišným názorom verejnosti) pri plánovaní a realizácii politiky. „Predstavitelia verejnej správy participácii nerozumejú, vnímajú ju ako ohrozenie, občas sprevádzané pocitom, že zapojenie verejnosti znamená stratu moci, alebo ju chápu zúžene, cez známejšie metódy“ (Paulíniová, 2001, s.14). Brániť sa môžu viacerými spôsobmi. Zväčša authority bránia zverejneniu všetkých relevantných informácií týkajúcich sa politiky. Znesiteľnosť prístup k informáciám (pasívne informovanie) tak, aby zabezpečili transparentnosť v rozhodovaní. Zverejňovanie informácií (aktívne informovanie) môže byť bariérou z hľadiska:

- miery poskytovaných informácií (málo informácií alebo naopak priveľa informácií a z nich veľa zbytočných - zahlcujúcich),
- spôsobu poskytovania (nevhodné miesto zverejnenia, úradný jazyk neprispôbený občanom),
- nedostatočného časového predstihu podávaných informácií na seriózne posúdenie politiky.

Informovanosť občanov je jedným zo základných predpokladov občianskej participácie. Bez informácií o všeobecných záležitostiach sa občania len veľmi ťažko aktívne zapoja, či už preto, že sa o možnostiach zapojenia vôbec nedozvedia alebo sa dozvedia len málo, aby sa mali záujem zapojiť. Napr. výskum realizovaný medzi vidieckou mládežou (Moravčíková, Hanová, Barát, 2010) identifikoval dve základné bariéry participácie, a to nedostatok času a práve nedostatočnú informovanosť. Participačné procesy môžu uviaznuť na plytčine aj preto, že nie sú správne navrhnuté alebo uskutočnené. Neprítomnosť jasnej stratégie ako a prečo zaangažovať občanov a občiansku spoločnosť do problémov, z dôvodu slabých schopností, či informovanosti môže spôsobiť, že sa participačné snahy sa zmenia na neefektívne rečenie, neúspešný pokus priniesť nové možnosti a riešenia. Občianska participácia závisí na sociálnej interakcii a schopnosti prenášať informácie. Pokiaľ je sociálna interakcia nízka, ľudia nepoznajú názory, postoje a záujmy svojich susedov, či známych, získavajú informácie výlučne z neosobných zdrojov (masmédiá). Dôležitým aspektom je preto kvalita zdrojov informácií o daniach.

Na Slovensku Pauliniová (2000), na základe situačnej analýzy v oblasti občianskej participácie, vymedzila bariéry participácie mládeže, ktoré možno klasifikovať ako bariéry zo strany občanov (všetkých nielen mládeže) nasledovne:

- tradičné vnímanie authority a roly predstaviteľov štátnej správy a samosprávy a nedostatočné vnímanie občianskych práv,
- silná viera v moc expertov a podceňovanie skúseností a schopnosti vyjadriť vlastný názor,
- konfrontačné vnímanie vzťahu medzi verejným, súkromným a občianskym sektorom,
- nepoznanie resp. nepochopenie princípov a zmyslu participácie, nedostatok kompetencií potrebných pre napĺňanie participácie,
- nedostatočné zverejňovanie tzv. príkladov dobrej praxe “good praxis” pozitívnych príkladov občianskej participácie,
- snaha o monopolizáciu a centralizáciu organizácií,
- financovanie len z jedného zdroja,
- chýbajúca vzájomná informovanosť o rolách či kompetenciách stakeholderov,

- snaha o byrokratizáciu (rozhodovanie zhora namiesto vytvárania priestoru pre iniciatívy zdola).

Výsledky výskumu bariér participácie realizovaného vo Veľkej Británii (Lowndes, Pratchett, Stocker, 2001) možno zhrnúť do niekoľkých zistení.

1. Nie je problém participovať, ale čo bude „potom“. Aké dôsledky bude mať osobná angažovanosť sa pre ďalšiu životnú dráhu „participienta“ a jeho rodinných príslušníkov. Ide o vyjadrenie určitých obáv a strachu z autorít, ktoré realizujú politiku.
2. Absencia pozitívnej spätnej väzby. Úrad nič nepodnikne ani po vyjadrení názoru participienta. Výsledkom potom je, že občania majú pocit, že ich ochota participovať bola zbytočná, že neovplyvnila konečné rozhodnutie.
3. Úradníci a volení zástupcovia riešia len vlastné problémy a záujmy. Autority „hovorí dobré veci v čase volieb, ale potom nič z toho nesplnia“. Robia službu len pre seba (svojich rodinných príslušníkov) alebo pre peniaze.
4. Nedostatok povedomia o možnostiach participácie. Chýbajú informácie o príležitosti zapojiť sa, ale aj informácie ako ovplyvniť riešenie.
5. „Autority“ nie sú prístupné. Negatívny pohľad na autority (ich služby, úradníkov a jej členov) vychádza jednak z vlastných skúseností občanov, ale tiež tzv. „zdravého rozumu“ založenom z časti na predsudkoch. Nemožnosť priamo kontaktovať autoritu (úradníka) – je nezastihnuteľný alebo nejaví záujem o názor participienta.
6. Problém sociálnej exklúzie – odmietnutie účasti na participácii na základe príslušnosti k určitej skupine. Vytvorenie pocitu, že participácia je pre iných ľudí (zdravších, vzdelanejších a pod.).
7. Obmedzený prístup k tvorbe politických fór.
8. Úrady pracujú v normatívnom pracovnom čase, kedy aj ostatní ľudia pracujú. Dochádza potom k situácii, že občanom chýba reálna možnosť (kolízia času úradníka a občana) participovať.

Bariéry subjektívnej povahy majú charakter subjektívnych ťažkostí jednotlivca participovať (zdravotný stav, vek, vzdelanie, neznalosť jazyka, nedostatok finančných prostriedkov a času). Ich nositeľom je teda samotný participient. Odstrániť resp. aspoň znížiť subjektívnu bariéru je oveľa zložitejší a dlhodobější proces ako odstránenie bariéry objektívnej povahy.

Bariéry účasti občanov na riešení spoločenských problémov majú výrazne špecifiká, ktoré súvisia jednak s vonkajším prostredím a jednak so samotným participientom (jeho ľudským kapitálom). Odpoveď na otázku, čo znemožňuje jednotlivcom participovať na lokálnej úrovni, by teda mala byť hlavnou pre predstaviteľov samospráv ako základ budovanie aktívneho občianstva.

2. Empirický výskum

Hlavným cieľom realizovaného sociologického výskumu bolo identifikovať a analyzovať mieru pôsobenia vybraných bariér subjektívnej a objektívnej povahy aktívnej účasti občanov na riešení problémov na lokálnej úrovni.

Čiastkové ciele výskumu:

1. Identifikovať kľúčové súbory položiek, ktoré v redukovanej forme vypovedajú o bariérach participácie na lokálnej úrovni.
2. Zistiť mieru pôsobenia bariér participácie občana na riešení občianskych problémov na lokálnej úrovni.
3. Zistiť mieru pôsobenia bariér participácie, ako ju vnímajú občania na úrovni „moje bariéry“ a na úrovni bariéry „iných ľudí“.
4. Zistiť mieru pôsobenia mechanizmov brániacich participácii občanov z hľadiska rôznych identifikačných sociálno-demografických znakov (pohlavie, vek, vzdelanie, veľkosť bydliska, zamestnanecká sféra) na lokálnej úrovni.

Výskumnou metódou bol dotazník. Okrem identifikačných znakov (pohlavie, vek, vzdelanie, miesto bydliska a zamestnaneckej sféry) bola výskumná metodika štruktúrovaná v systéme 11 položiek, ktoré umožňovali meranie miery mechanizmov brzdiacich participáciu na riešení problémov na lokálnej úrovni (OBEC) vnímanú respondentom ako osobnú bariéru – „VAS“ a bariéru pre väčšinu ostatných ľudí – „VL“.

Kombináciou priestoru (obec) a pohľadu (ja, ostatní) boli stanovené 2 úrovne:

1. „VASOBEC“ – osobná bariéra participácie na obecnej úrovni

2. „VLOBEC“ – bariéra participácie pre väčšinu ostatných ľudí na obecnej úrovni. Podľa výsledkov testov reliability je súbor testovaných položiek konzistentný a použiteľný pre ďalšie štatistické testovania. Pre celý súbor položiek na všetkých sledovaných úrovniach je Cronbachova alfa = 0,82 a pre jednotlivé úrovne: „VASOBEC“=0,80 a „VLOBEC“=0,84.

Úlohou respondentov bolo pomocou 7-stupňovej škály (1=rozhodne áno, 7=rozhodne nie) uviesť do akej miery súhlasia s označenými atribútmi bariérových mechanizmov. Miera súhlasu respondentov rastie smerom k najnižšiemu možnému skóre. Výskumu sa zúčastnilo 618 respondentov a výskumná vzorka bola tvorená náhodným výberom.

2.1 Analýza mechanizmov pôsobenia bariér participácie na lokálnej úrovni

Sledovanie mechanizmov bariér participácie bolo vedené cez porovnávanie situácie na dvoch úrovniach. Zámerom bolo poukázať na to, že každá úroveň je veľmi špecifická z hľadiska vybraných sociálno-demografických znakov ako sú vek, pohlavie, vzdelanie, miesto bydliska a zamestnanecká sféra. Tieto znaky zároveň výrazným spôsobom diferencujú fungovanie bariérových mechanizmov participácie na lokálnej úrovni.

Celkový pohľad na hodnotenie mechanizmov bariér participácie občanov na spoločenskom živote poukazuje na to, že na obidvoch úrovniach boli respondentmi tieto bariéry identifikované ako skôr pôsobiace (M= 3,12 pre VLOBEC a M=3,62 pre VASOBEC). Možno konštatovať, že respondenti vlastné bariéry participácie na lokálnej úrovni vnímajú ako menej závažne ako bariéry väčšiny ostatných ľudí. Úroveň VASOBEC (M= od 2,83 do 3,64) umožňuje pozorovať relatívne významnú mieru spôsobenú nedostatkom času respondentov a neochotou kompetentných orgánov oproti nižšej v dôsledku nedostatku financií a nízkej podpore zo strany okolia. Znamená to, že respondenti na obecnej úrovni okrem toho, že nemajú čas participovať pri riešení problémov sa stretávajú aj s neochotou zo strany zodpovedných orgánov.

Tab.1 Súhrnné priemerné skóre položiek popisujúcich jednotlivé bariéry participácie na úrovni „VASOBEC“

BARIÉRY	Valid N	M	Minimum	Maximum
Nedostatok času	618	2,83	1,00	7,00
Nedostatok financií	618	3,63	1,00	7,00
Nedostatok odborných poznatkov	618	3,47	1,00	7,00
Nezáujem	618	3,56	1,00	7,00
Nedôvera v zodpovedných ľuďoch	618	3,06	1,00	7,00
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	618	3,35	1,00	7,00
Nízka podpora zo strany okolia	618	3,64	1,00	7,00
Príliš zložité postupy	618	3,10	1,00	7,00
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	618	3,23	1,00	7,00
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	618	3,47	1,00	7,00
Neochota kompetentných (ľuďoch) orgánov	618	2,86	1,00	7,00

Obdobná je situácia aj na úrovni VLOBEC (M= od 2,45 do 3,29). Aj tu sú respondentmi ako silnejšie pôsobiace bariéry participácie pre väčšinu ostatných ľudí vnímané nedostatok času a nedôvera v zodpovedných ľuďoch. Na rozdiel od vnímania vlastných bariér na lokálnej úrovni sa pre ostatných ľudí pridáva aj nezáujem.

Tab.2 Súhrnné priemerné skóre položiek popisujúcich jednotlivé bariéry participácie na úrovni „VLOBEC“

BARIÉRY	Valid N	M	Minimum	Maximum
Nedostatok času	618	2,45	1,00	7,00
Nedostatok financií	618	3,21	1,00	7,00
Nedostatok odborných poznatkov	618	2,98	1,00	7,00
Nezáujem	618	2,55	1,00	7,00

Nedôvera v zodpovedných ľudí	618	2,56	1,00	7,00
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	618	2,82	1,00	7,00
Nízka podpora zo strany okolia	618	3,29	1,00	7,00
Príliš zložité postupy	618	2,85	1,00	7,00
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	618	2,80	1,00	7,00
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	618	2,93	1,00	7,00
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	618	2,75	1,00	7,00

Sledovanie diferencií v hodnotení bariér participácie respondentmi vzhľadom k pohlaviu poukazuje na to, že z pohľadu jednotlivých úrovní hodnotenia sú rozdiely štatisticky málo významné (VASOBEC - muži M=3,62 a ženy M=3,64 pri hodnote p=0,85, VLOBEC – muži M=3,15 a ženy M=3,09 pri hodnote p=0,47). Pohľad na údaje v tabuľke 3 umožňuje konštatovať, že štatisticky významnejší rozdiel v hodnotení bariér participácie medzi mužmi (M=3,63) a ženami (M=3,35) sa prejavil len v položke „pocit, že to nie je nič pre mňa“ (p=0,07).

Tab.3 Interpohlavné diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov na úrovni VASOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEM. SKÓRE	
			MUŽI	ŽENY
Nedostatok času	0,07	0,79	2,82	2,85
Nedostatok financií	0,03	0,87	3,62	3,64
Nedostatok odborných poznatkov	0,05	0,82	3,49	3,46
Nezáujem	0,57	0,45	3,52	3,63
Nedôvera v zodpovedných ľudí	0,62	0,43	3,01	3,11
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	0,05	0,83	3,37	3,34
Nízka podpora zo strany okolia	0,03	0,85	3,62	3,65
Príliš zložité postupy	0,38	0,54	3,06	3,15
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	0,03	0,87	3,25	3,23
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	3,15	0,07	3,63	3,35
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	1,14	0,28	2,81	2,94

V hodnotení interpohlavných diferencií na úrovni VLOBEC štatisticky najvýznamnejší rozdiel je pri položke *nedostatok času*. Ženy M=2,34 a muži M=2,58. Zaneprázdnenosť žien z dôvodov dvojitej záťaže (zamestnanie a rodina) pravdepodobne viedla respondentky k prisúdenia vyššej hodnoty takto formulovanej bariéry participácie aj pre ostatných ľudí.

Tab. 4 Interpohlavné diferencie v hodnotení účinnosti bariér participácie pri riešení problémov – na úrovni VLOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEM. SKÓRE	
			MUŽI	ŽENY
Nedostatok času	4,02	0,05	2,58	2,34
Nedostatok financií	1,81	0,18	3,32	3,11
Nedostatok odborných poznatkov	1,35	0,24	3,04	2,91
Nezáujem	1,23	0,27	2,49	2,62
Nedôvera v zodpovedných ľudí	0,55	0,46	2,53	2,61
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	0,34	0,56	2,79	2,85
Nízka podpora zo strany okolia	0,18	0,67	3,32	3,26
Príliš zložité postupy	0,10	0,75	2,83	2,87
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	1,30	0,25	2,87	2,73
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	2,08	0,15	3,02	2,84

Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	0,05	0,83	2,74	2,77
--	-------------	-------------	-------------	-------------

Hodnotenie mechanizmov bariér participácie pri riešení problémov medzi vekovými kategóriám z pohľadu úrovni VASOBEC ($p=0,85$) a VLOBEC ($p=0,95$) poukazuje na neexistenciu diferencií. Možno teda konštatovať, že priemerné skóre mechanizmov bariér participácie vo vekových kategóriách na sledovaných úrovniach sa od seba nelíši viac ako na základe pôsobenia náhodného kolísania.

Tab. 5 Diferencie v hodnotení mechanizmov bariér participácie medzi vekovými kategóriami na úrovniach VASOBEC a VLOBEC– súhrnné priemerné skóre (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE						
			18-20	21-25	26-30	31-40	41-50	51-60	60 -
VASOBEC	0,44	0,85	3,73	3,65	3,61	3,53	3,70	3,51	3,65
VLOBEC	0,68	0,95	3,28	3,15	3,11	3,50	3,12	3,11	3,18

Keď hodnotíme pôsobenie medzi faktormi úroveň VASOBEC, vek vzhľadom k bariéram participácie (Tab. 6) na dosiahnuté výsledky je zrejmé, že obidva faktory spoločne posilňujú bariéry participácie. Výsledky analýzy rozptylu umožňujú sledovať podrobnejšie závislosti na úrovni VASOBEC s ohľadom na diferencie medzi vekovými kategóriami. Najväčšie diferencie pri hodnotení bariér participácie boli zistené v položke *nedostatok času* ($F=3,5$ a $p=0,00$), keď do veľkej miery ako bariéra je vnímaná táto položka respondentmi vo veku 26-30 rokov ($M=2,51$) a naopak najmenej respondentmi nad 60 rokov veku ($M=3,83$). Túto skutočnosť možno interpretovať, že zamestnaní ľudia majú menej času podieľať sa na participácii vo verejnom živote ako ľudia v dôchodkovom veku. Druhú najvyššiu diferenciu možno sledovať v položke *nezáujem* ($F=2,71$ a $p=0,01$). Najmenej záujmu participovať na lokálnej úrovni majú ľudia vo veku 21-25 rokov ($M=3,20$) a najviac ľudia vo veku 41-50 rokov a 60 a viac rokov veku ($M=3,97$). Pri tejto interpretácii vychádzame z toho, že práve tieto vekové kategórie majú najvyššie resp. najnižšie priemerné skóre pri hodnotení bariér participácie.

Tab. 6 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi vekovými kategóriami na úrovni VASOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE						
			18-20	21-25	26-30	31-40	41-50	51-60	60 -
Nedostatok času	3,51	0,00	3,39	2,69	2,51	2,81	2,87	2,73	3,83
Nedostatok financií	0,99	0,43	3,90	3,76	3,74	3,68	3,63	3,20	3,29
Nedostatok odborných poznatkov	0,64	0,70	3,63	3,47	3,58	3,26	3,61	3,32	3,54
Nezáujem	2,71	0,01	3,24	3,20	3,58	3,35	3,97	3,78	3,97
Nedôvera v zodpovedných ľudí	1,03	0,41	3,45	3,20	2,90	2,90	3,07	3,05	2,97
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	0,76	0,60	3,24	3,52	3,23	3,34	3,48	3,19	3,31
Nízka podpora zo strany okolia	0,71	0,64	3,66	3,71	3,78	3,69	3,51	3,60	3,17
Príliš zložité postupy	0,53	0,79	3,50	3,13	3,06	3,10	3,06	3,12	2,80
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	0,67	0,67	3,24	3,36	3,41	3,04	3,23	3,11	3,03

Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	0,94	0,47	3,29	3,74	3,51	3,34	3,50	3,18	3,57
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	0,72	0,63	2,79	2,73	2,83	2,79	3,08	2,86	3,06

Pri hodnotení diferencií bariér participácie medzi vekovými kategóriami na úrovni VLOBEC (Tab. 7) možno sledovať najväčšie rozdiely v položke *príliš zložitý postup* ($F=1,50$ a $p=0,18$) medzi vekovými kategóriami 18-20 ročných ($M=3,42$) a 31-40 ročnými ($M=2,76$). Mladí respondenti, teda u iných ľudí, nepredpokladajú problémy s postupmi na rozdiel od starších respondentov.

Tab. 7 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi vekovými kategóriami na úrovni VLOBEC (ONEWAY)

Tab. 7 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi vekovými kategóriami na úrovni VLOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE						
			18-20	21-25	26-30	31-40	41-50	51-60	60 -
Nedostatok času	0,69	0,66	2,66	2,54	2,44	2,43	2,29	2,32	2,71
Nedostatok financií	0,62	0,71	3,47	3,33	3,24	3,20	3,27	2,88	3,11
Nedostatok odborných poznatkov	0,20	0,98	3,03	3,04	2,86	2,96	2,99	3,05	3,00
Nezáujem	0,78	0,59	2,45	2,41	2,57	2,44	2,74	2,64	2,63
Nedôvera v zodpovedných ľudí	0,58	0,74	2,24	2,58	2,53	2,52	2,62	2,66	2,74
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	0,99	0,43	2,82	2,86	2,58	2,85	2,97	2,78	3,06
Nízka podpora zo strany okolia	0,89	0,49	3,55	3,38	3,32	3,33	3,18	3,00	3,49
Príliš zložitý postup	1,50	0,18	3,42	2,73	2,99	2,70	2,76	3,00	2,71
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	0,94	0,47	3,13	2,80	2,84	2,59	2,82	2,96	2,63
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	0,86	0,53	2,97	3,15	2,92	2,75	2,82	3,03	3,00
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	0,40	0,88	3,03	2,65	2,85	2,70	2,76	2,74	2,74

Hodnotenie mechanizmov bariér participácie pri riešení problémov medzi vzdelanostnými kategóriami z pohľadu jednotlivých úrovní (Tab. 8) poukazuje na neexistenciu štatisticky významných diferencií medzi obidvoma úrovňami VASOBEC aj VLOBEC. Najvyššie skóre ($M=3,77$) na úrovni VASOBEC dosahujú respondenti s vysokoškolským vzdelaním a naopak najnižšie skóre ($M=3,42$) respondenti so základným vzdelaním. Možno teda konštatovať, že so zvyšujúcim sa vzdelaním bariéry participácie pre samotných respondentov na lokálnej úrovni majú nižšiu intenzitu.

Tab. 8 Diferencie v hodnotení mechanizmov brzdiacich participáciu pri riešení problémov medzi vzdelanostnými kategóriami na úrovniach VASOBEC a VLOBEC súhrnné priemerné skóre (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE				
			1	2	3	4	5
VASOBEC	1,09	0,36	3,42	3,59	3,55	3,59	3,77
VLOBEC	0,24	0,92	3,03	3,16	3,15	3,07	3,14

Legenda: 1 - ukončené základné

2 - stredné odborné bez maturity

3 - stredné odborné s maturitou

4 - stredné všeobecné s maturitou

5 - vysokoškolské

Na úrovni VASOBEC (Tab.9) najvyššie diferencie boli zistené pri hodnotení bariér participácie medzi vzdelanostnými kategóriami pri položke *nedostatok odborných poznatkov* ($F=3,18$ a $p=0,01$). Najnižšie skóre ($M=2,89$), a teda ako väčšiu bariéru participácie tento nedostatok vnímajú respondenti so stredným odborným vzdelaním. Naopak najvyššie skóre ($M=3,76$) dosiahli vysokoškooláci. Druhou diferenciáciou v hodnotení bariér participácie medzi vzdelanostnými kategóriami je položka *nedostatok financií* ($F=2,81$ a $p=0,02$). Pokiaľ ľudia so stredným odborným vzdelaním bez maturity vnímajú túto bariéru s vyššou intenzitou ($M=3,25$), vysokoškolsky vzdelaní naopak jej neprikladajú taký význam ($M=3,76$). Tretia diferenciacia v hodnotení bariér participácie medzi vzdelanostnými kategóriami je viditeľná v položke *pocit, že to nie je nič pre mňa* ($F=2,29$ a $p=0,06$). Tento pocit majú výrazne silnejší ľudia so základným vzdelaním ($M=2,50$) ako vysokoškolsky vzdelaní ($M=3,67$).

Tab. 9 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi vzdelanostnými kategóriami na úrovni VASOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE				
			1	2	3	4	5
Nedostatok času	1,46	0,21	3,63	3,03	2,81	2,67	2,86
Nedostatok financií	2,81	0,02	3,68	3,25	3,35	3,83	3,91
Nedostatok odborných poznatkov	3,18	0,01	3,69	2,89	3,50	3,36	3,76
Nezáujem	0,63	0,64	3,00	3,77	3,60	3,54	3,50
Nedôvera v zodpovedných ľudí	1,00	0,40	3,13	3,09	2,90	3,21	3,06
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	0,84	0,49	2,93	3,42	3,34	3,26	3,48
Nízka podpora zo strany okolia	1,22	0,29	3,25	3,75	3,59	3,49	3,86
Príliš zložité postupy	0,87	0,48	3,13	2,81	3,07	3,06	3,28
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	1,08	0,36	2,50	3,12	3,22	3,20	3,39
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	2,29	0,06	2,50	3,63	3,28	3,57	3,67
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	1,00	0,40	2,75	3,16	2,83	2,74	2,93

Legenda: 1 - ukončené základné

2 - stredné odborné bez maturity

3 - stredné odborné s maturitou

4 - stredné všeobecné s maturitou

Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi vzdelanostnými kategóriami na úrovni VLOBEC (Tab.10) je sústredená v položke, a to konkrétne *nedostatok vedomostí o možnostiach participácie* ($F=2,17$ a $p=0,07$). Ako silnejšia bariéra je nedostatok vedomostí o možnostiach participácie vnímaná ľuďmi s nižším vzdelaním, predovšetkým so základným vzdelaním ($M=2,17$). Títo ľudia si teda

myslia, že iní ľudia nemajú nedostatok vedomostí o možnostiach participácie. Na lokálnej úrovni sa ako diferencujúce bariéry ešte objavili nedostatok odborných poznatkov ($F=1,49$ a $p=0,20$) a nedostatok financií ($F=1,36$ a $p=0,25$). U oboch bariér platí, že silnejšie sa prejavujú u ľudí s nižším vzdelaním vo vzťahu k druhým ľuďom.

Tab. 10 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi vzdelanostnými kategóriami na úrovni VLOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE				
			1	2	3	4	5
Nedostatok času	0,58	0,68	3,00	2,39	2,43	2,44	2,43
Nedostatok financií	1,36	0,25	3,13	2,83	3,18	3,22	3,47
Nedostatok odborných poznatkov	1,49	0,20	2,38	2,97	3,04	2,86	3,13
Nezáujem	0,58	0,67	2,75	2,73	2,58	2,48	2,47
Nedôvera v zodpovedných ľudí	0,85	0,49	2,56	2,77	2,51	2,65	2,45
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	0,36	0,84	2,50	2,92	2,85	2,84	2,78
Nízka podpora zo strany okolia	0,68	0,60	2,88	3,48	3,32	3,22	3,32
Príliš zložité postupy	0,17	0,95	2,88	2,91	2,88	2,77	2,85
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	2,17	0,07	2,19	2,95	2,97	2,63	2,79
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	0,20	0,94	3,19	2,86	2,95	2,89	2,96
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	0,24	0,92	2,88	2,83	2,79	2,67	2,77

Legenda: 1 - ukončené základné

2 - stredné odborné bez maturity

3 - stredné odborné s maturitou

4 - stredné všeobecné s maturitou

5 - vysokoškolské

Sledovanie diferencií v hodnotení bariér participácie respondentmi medzi kategóriami podľa veľkosti miesta bydliska z pohľadu úrovni VASOBEC a VLOBEC sú rozdiely štatisticky málo významné.

Tab. 11 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi kategóriami podľa veľkosti miesta bydliska na úrovniach VASOBEC a VLOBEC súhrnné priemerné skóre (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE				
			1	2	3	4	5
VASOBEC	0,42	0,85	3,42	3,59	3,55	3,59	3,77
VLOBEC	0,95	0,91	3,03	3,16	3,15	3,07	3,14

Legenda: 1 - do 499 obyvateľov

2 - od 500 do 1999 obyvateľov

3 - od 2000 do 4999 obyvateľov

4 - od 5000 do 19 999 obyvateľov

5 - nad 20 000 obyvateľov

Výsledky analýzy rozptylu umožňujú sledovať podrobnejšie závislosti na úrovni VASOBEC s ohľadom na diferencie podľa veľkosti miesta bydliska. Najväčšie diferencie pri hodnotení bariér participácie boli zistené v položke *nedostatok financií* ($F=2,05$ a $p=0,09$), keď vo veľkej miere ako bariéra je vnímaná táto položka respondentmi s miestom bydliska od 500 do 1999 ($M=3,22$) a naopak najmenej respondentmi bývajúcimi v obci do 499 obyvateľov ($M=4,14$).

Tab. 12 Diferencie v hodnotení bariér participácie podľa veľkosti miesta bydliska na úrovni VASOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE				
			1	2	3	4	5
Nedostatok času	0,31	0,87	2,95	2,87	2,67	2,72	2,86
Nedostatok financií	2,05	0,09	4,16	3,22	3,51	3,45	3,79
Nedostatok odborných poznatkov	0,94	0,44	3,79	3,21	3,36	3,50	3,54
Nezáujem	0,85	0,49	4,00	3,61	3,56	3,82	3,47
Nedôvera v zodpovedných ľuďoch	0,98	0,42	3,12	3,28	3,09	3,12	2,95
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	0,27	0,89	3,37	3,21	3,36	3,42	3,37
Nízka podpora zo strany okolia	1,16	0,33	4,05	3,41	3,42	3,74	3,69
Príliš zložité postupy	0,70	0,59	3,32	3,27	2,87	3,07	3,09
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	1,24	0,29	3,47	3,16	2,88	3,34	3,29
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	0,99	0,41	3,95	3,29	3,26	3,62	3,53
Neochota kompetentných (ľuďoch) orgánov	0,38	0,82	3,05	2,93	2,92	2,95	2,80

Legenda: 1 - do 499 obyvateľov
 2 - od 500 do 1999 obyvateľov
 3 - od 2000 do 4999 obyvateľov
 4 - od 5000 do 19 999 obyvateľov
 5 - nad 20 000 obyvateľov

Na úrovni VLOBEC (Tab.13) bariéra nedôvery v zodpovedných ľuďoch (F=2,39 a p=0,05) predstavuje u ľudí žijúcich v meste nad 20 tis. obyvateľov (M=2,43) silnejšiu bariéru participácie ako u ľudí žijúcich v obci od 500 do 1999 obyvateľov (M=2,86). Znamená to, že ľudia žijúci vo väčších mestách si myslia viac ako ľudia žijúci v menších mestách, že ostatní ľudia nedôverujú zodpovedným ľuďochom.

Tab. 13 Diferencie v hodnotení bariér participácie podľa veľkosti miesta bydliska na úrovni VLOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE				
			1	2	3	4	5
Nedostatok času	0,83	0,51	2,47	2,37	2,25	2,37	2,54
Nedostatok financií	2,03	0,09	3,00	3,09	2,92	2,97	3,43
Nedostatok odborných poznatkov	0,39	0,82	2,89	2,86	3,01	3,13	2,99
Nezáujem	0,83	0,50	2,58	2,69	2,58	2,70	2,46
Nedôvera v zodpovedných ľuďoch	2,39	0,05	2,63	2,86	2,53	2,76	2,43
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	1,57	0,18	2,53	2,74	2,89	3,16	2,78
Nízka podpora zo strany okolia	0,45	0,77	3,26	3,21	3,13	3,34	3,35
Príliš zložité postupy	0,06	0,99	2,74	2,87	2,79	2,87	2,86
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	0,52	0,72	2,95	2,73	2,74	3,00	2,78
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	0,53	0,71	2,79	2,76	2,90	2,92	3,00
Neochota kompetentných	0,22	0,92	3,00	2,74	2,80	2,82	2,72

(ľudí) orgánov							
----------------	--	--	--	--	--	--	--

Legenda: 1 - do 499 obyvateľov
 2 - od 500 do 1999 obyvateľov
 3 - od 2000 do 4999 obyvateľov
 4 - od 5000 do 19 999 obyvateľov
 5 - nad 20 000 obyvateľov

Sledovanie diferencií v hodnotení bariér participácie vzhľadom k zamestnaneckej sfére (Tab. 14) poukazuje na to, že z pohľadu úrovni tak VASOBEC ako aj VLOBEC sú rozdiely štatisticky významné. Väčšie diferencie boli zistené pri hodnotení na úrovni VASOBEC, keď výrazne najsilnejšie bariéry participácie vnímajú živnostníci ($M=3,37$) a najmenej študenti ($M=3,94$).

Tab. 14 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov medzi zamestnaneckými kategóriami na úrovniach VASOBEC a VLOBEC súhrnné priemerné skóre (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE						
			1	2	3	4	5	6	7
VASOBEC	2,71	0,01	3,61	3,37	3,58	3,63	3,43	3,94	3,23
VLOBEC	2,18	0,04	3,23	2,91	3,07	3,26	3,04	3,18	2,47

Legenda: 1 – súkromná
 2 – živnostník
 3 – verejná
 4 – nezamestnaný
 5 – dôchodca
 6 – študent
 7 – iné

Na úrovni VASOBEC (Tab.15) najvyššie diferencie boli zistené pri hodnotení bariér participácie medzi zamestnaneckými kategóriami pri položke *nedostatok času* ($F=3,29$ a $p=0,00$). Najnižšie skóre ($M=2,23$), a teda ako väčšiu bariéru participácie tento nedostatok vnímajú živnostníci. Naopak najvyššie skóre ($M=3,47$) dosiahli dôchodcovia, ktorí nemajú problém s nedostatkom času. Druhou diferenciou v hodnotení bariér participácie medzi zamestnaneckými kategóriami je položka *nedostatok financií* ($F=3,31$ a $p=0,00$). Pokiaľ živnostníci vnímajú túto bariéru s vyššou intenzitou ($M=2,83$), naopak študenti jej neprikladajú taký význam ($M=4,07$). Tretia diferencia v hodnotení bariér participácie medzi zamestnaneckými kategóriami je viditeľná v položke *pocit, že to nie je nič pre mňa* ($F=2,67$ a $p=0,01$). Tento pocit majú výrazne silnejší študenti ($M=4,08$) ako dôchodcovia ($M=3,17$).

Tab. 15 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov občianskeho a politického života medzi zamestnaneckými kategóriami na úrovni VASOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE						
			1	2	3	4	5	6	7
Nedostatok času	3,29	0,00	2,68	2,23	2,71	3,15	3,47	3,07	2,78
Nedostatok financií	3,31	0,00	3,71	2,83	3,69	3,75	2,98	4,07	3,39
Nedostatok odborných poznatkov	0,73	0,62	3,41	3,44	3,57	3,33	3,24	3,64	3,00
Nezáujem	0,42	0,87	3,45	3,73	3,64	3,48	3,79	3,58	3,44
Nedôvera v zodpovednosť ľudí	2,30	0,03	2,88	2,77	3,03	3,33	3,17	3,42	2,61
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	1,46	0,19	3,33	3,19	3,32	3,30	3,24	3,64	2,72

Nízka podpora zo strany okolia	2,41	0,26	3,79	3,31	3,43	3,53	3,34	4,04	3,11
Príliš zložité postupy	1,97	0,07	3,14	2,85	3,11	2,90	2,53	3,44	3,06
Nedostatok vedomostí o možnostiach participácie	2,52	0,02	3,37	3,15	3,11	3,43	2,57	3,52	2,78
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	2,67	0,01	3,42	3,58	3,26	3,38	3,17	4,08	3,06
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	0,77	0,60	2,92	2,65	2,95	2,75	2,78	2,92	2,33

Legenda: 1 – súkromná

2 – živnostník

3 – verejná

4 – nezamestnaný

5 – dôchodca

6 – študent

7 – iné

Na úrovni VLOBEC (Tab. 16) najvyššie diferencie boli zistené pri hodnotení bariér participácie medzi zamestnaneckými kategóriami pri položke *nedostatok financií* ($F=2,77$ a $p=0,01$). Najnižšie skóre ($M=2,61$), a teda ako bariéru participácie vo významnej miere vnímajú iné zamestnanecké kategórie. Naopak najvyššie skóre ($M=3,54$) dosiahla súkromná sféra. Druhou diferenciou v hodnotení bariér participácie medzi zamestnaneckými kategóriami je položka *pocit, že to nie je nič pre mňa* ($F=2,38$ a $p=0,02$). Pokiaľ nezamestnaní vnímajú túto bariéru s vyššou intenzitou ($M=2,83$), naopak študenti jej neprikladajú taký význam ($M=3,12$).

Tab. 16 Diferencie v hodnotení bariér participácie pri riešení problémov občianskeho a politického života medzi zamestnaneckými kategóriami na úrovni VLOBEC (ONEWAY)

BARIÉRY	F	p	PRIEMERNÉ SKÓRE						
			1	2	3	4	5	6	7
Nedostatok času	0,86	0,52	2,54	2,15	2,29	2,63	2,47	2,52	2,39
Nedostatok financií	2,77	0,01	3,54	2,90	3,11	2,93	2,72	3,48	2,61
Nedostatok odborných poznatkov	0,70	0,65	3,07	2,79	2,98	2,93	2,97	3,04	2,44
Nezáujem	0,82	0,56	2,56	2,46	2,57	2,98	2,59	2,44	2,33
Nedôvera v zodpovedných ľudí	0,79	0,57	2,54	2,40	2,56	2,93	2,67	2,48	2,33
Pochybnosti o úspešnosti aktivít	1,22	0,30	2,78	2,63	2,84	3,25	2,98	2,78	2,44
Nízka podpora zo strany okolia	2,10	0,05	3,43	3,13	3,17	3,45	3,21	3,43	2,27
Príliš zložité postupy	1,23	0,29	2,94	2,79	2,85	2,88	2,71	2,91	1,94
Nedostatok	2,01	0,06	3,02	2,44	2,72	2,83	2,71	2,83	2,11

vedomostí o možnostiach participácie									
Pocit, že „to nie je nič pre mňa“	2,38	0,02	3,01	2,90	2,88	2,83	2,90	3,12	1,72
Neochota kompetentných (ľudí) orgánov	1,35	0,23	2,89	2,58	2,76	2,98	2,53	2,72	2,06

Legenda: 1 – súkromná

2 – živnostník

3 – verejná

4 – nezamestnaný

5 – dôchodca

6 – študent

7 - iné

Záver

Hodnotenie bariér participácie občanov pri riešení problémov občianskeho života predstavuje dôležitý faktor rozvoja občianskej spoločnosti. Len, ak poznáme bariéry a snažíme sa ich odstraňovať, môžeme byť úspešný v rozvoji občianskej spoločnosti. Predkladaná analýza bola zameraná predovšetkým na prezentáciu niektorých konkrétnych výsledkov bariér participácie pôsobiacich na lokálnej úrovni.

Najvýznamnejším zistením je skutočnosť, že respondenti ako vážne bariéry participácie na lokálnej úrovni vnímajú nedostatok času a neochotu kompetentných orgánov. U iných ľudí vnímajú ako bariéru hlavne nezájem. Z hľadiska interpopulárnych rozdielov sa ako významná bariéra prejavil u žien nedostatok času. Z hľadiska veku majú ľudia vo veku 26-30 rokov problém s nedostatkom času pokiaľ ide o participácie, oproti ľuďom nad 60 rokov, ktorí to ako bariéru nepocitujú. Významné rozdiely sa ukázali aj z hľadiska vzdelania, veľkosti bydliska a tiež zamestnaneckými kategóriami, a to tak v objektívnych ako aj subjektívnych bariérach participácie.

Zoznam bibliografických odkazov

DAHRENDORF, Ralf. 2007. Hledání nového řádu. Praha: PASEKA. ISBN 978-80-7185-719-8

HOWARD, Marc, Morjé. 2003. The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe. New York: Cambridge University Press. ISBN 0521011523

KORYAKOV, I., SISK, T. 2003. Democracy at the local level – a guide for South Caucasus. Stockholm: International IDEA. ISBN 91-89098-97-8

KRÁĽOVÁ Ľuba. 2009. Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku. Prešov: KM-System. ISBN 978-80-8535-706-6

KUSÝ, MIROSLAV. 1991. Eseje. Bratislava: Archa. ISBN 80-7115-007-X

LANDSIEDEL Christiane 2003. Bürgerschaftliches Engagement in Ostdeutschland, Norderstedt: GRIN, ISBN 978-3-322-81321-3

LOWNDES, V., PRATCHETT, L., STOKER, G. 2001. Trends in public Participation: Part 2- Citizens Perspectives. In: Public Administration, roč. 79,

. 2, s. 445-455. ISSN 1467-9299

MORAVČÍKOVÁ, D, HANOVÁ, M., BARÁT, P. 2010. Participácia vidieckej mládeže optikou aktérov a obecných samospráv. In: Mládež a spoločnosť, roč. 15, č. 1, s.25 – 37. ISSN 1335-1109

PAULINIOVÁ, Z. MIKOVÁ K. 2001. Občianska participácia pre všetkých ľudí, ktorí chcú spolurozhodovať o mieste kde žijú. Bratislava: Jaspis. ISBN 978-80-8557-631-3

PAULINIOVÁ Z.: Participácia mládeže na Slovensku. Dostupné na: http://www.rmpk.sk/mladeznicka_politika_a_participacia/Participacia_mladeze_na_Slovensku.pdf

RAKUŠANOVÁ, P., STAŠKOVÁ, B. 2007. Organizovaná občanská společnost v České republice. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-86946-22-1

STRUSSOVÁ, M. 2007. Občianska participácia ako zdroj sídelného rozvoja? In: Slovensko v nových kontextoch – výzva pre sociologickú vedu. Zborník referátov z výročnej konferencie Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV. Bratislava: Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV, s. 87 – 96. ISBN 978-80-85447-14-9.

Vypracovanie materiálu bolo spolufinancované z EÚ - ESF a OP EVS.